SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

2020 yılında Akdeniz'de çevrenin durumunu ve gelişimini anlamak için 10 infografik

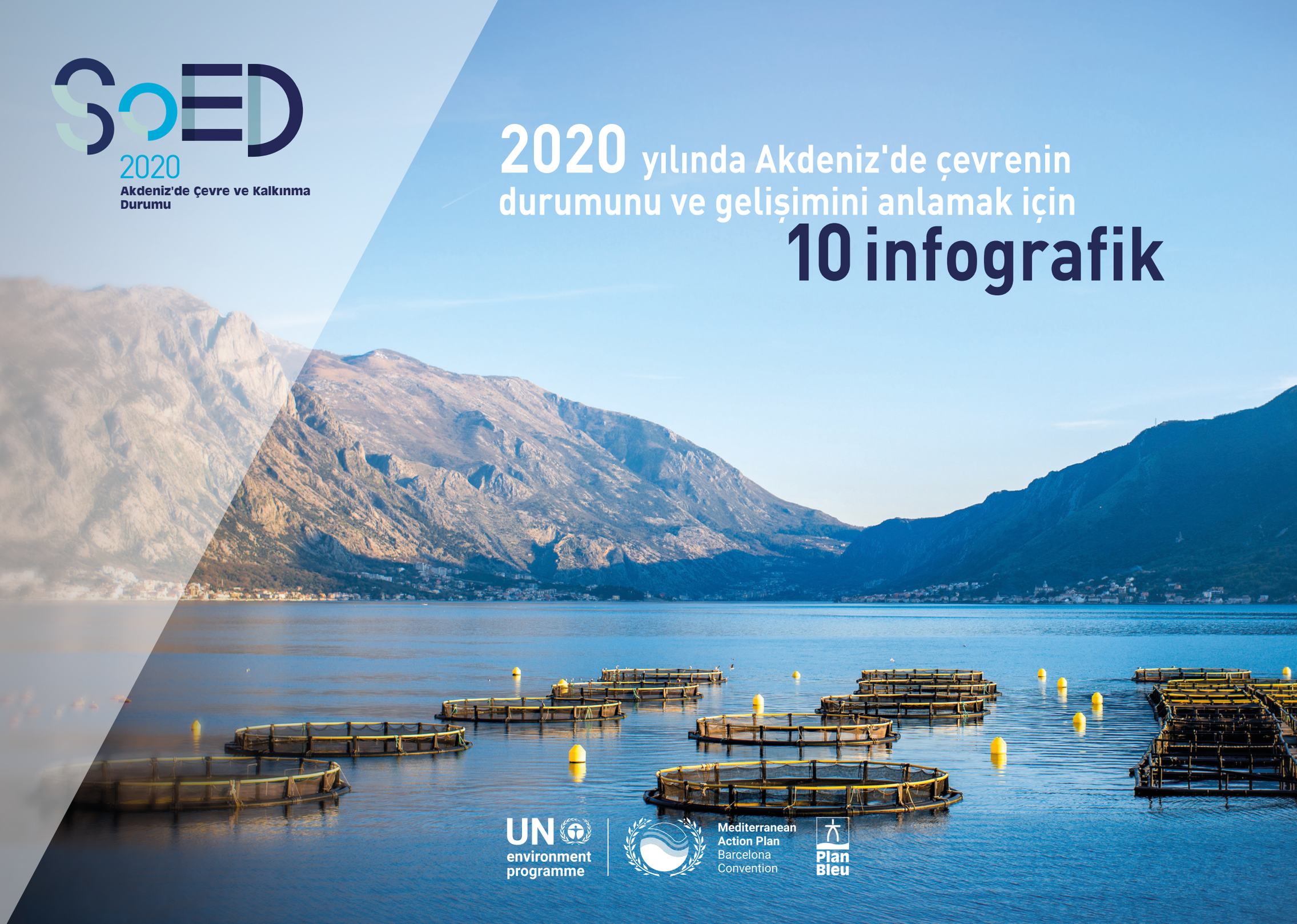

UN environment programme

Mediterranean Action Plan
Barcelona Convention

Plan Bleu

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

İçindekiler

#1 Akdeniz Havzası, hassas kaynaklar baskı altında

#2 Akdeniz kırılganlıkların şiddetlendiği bir iklim değişikliği sıcak noktasıdır

#3 Akdeniz kıyı bölgelerinde baskılar artıyor ve yoğunlaşıyor

#4 Çevresel tahribat, insan sağlığı için bir risk

#5 Akdeniz bir biyoçeşitlilik sıcak noktasıdır

#6 Güney ve Kuzeyi tezat bir Akdeniz

#7 Akdeniz çeşitli kirlilik biçimlerine maruz kalıyor

#8 Eylem : Sürdürülebilir Kalkınma için köklü değişiklikler

#9 SoED'in hikayesi

#10 Akdeniz'in geleceğini birlikte inşa etmek

Bu yayında gösterilen bilgiler, Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu raporundan alınmıştır. Tüm belgeler şu adresten indirilebilir: www.planbleu.org/soed
Bu yayın, UNEP/MAP-Barselona Sözleşmesi Akdeniz Güven Fonu, Fransa Ekolojik Dönüşüm ve Dayanışma Bakanlığı, Fransız Çevre ve Enerji Yönetimi Ajansı (ADEME) ve Fransız Rhone-Akdeniz-Korsika Su Ajansı (AERMC) tarafından finanse edilmiştir. .
Bu yayından alıntı yapmak için: UNEP/MAP ve Plan Bleu (2020). Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu : Akdeniz'de çevrenin durumunu ve gelişimini anlamak için 10 infografik.

Sorumluluk Reddi: Bu yayında kullanılan adlandırmalar ve materyallerin sunumu, UNEP, UNEP/MAP, Plan Bleu veya katkıda bulunan kuruluşlar adına ülke, bölge, şehir alanı veya yetkililerinin yasal statüsü veya hudut veya hudutlarının sınırlandırılması ile ilgili herhangi bir görüş beyanı anlamına gelmez. Bu yayında ifade edilen görüşler, UNEP, UNEP/MAP, Plan Bleu veya katkıda bulunan kuruluşların görüşlerini yansıtmayabilir.

#1 Akdeniz Havzası, hassas kaynaklar baskı altında

Akdeniz Havzası, hassas kaynaklar baskı altında

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Akdeniz nüfusunun yaklaşık

%70'i

şehirlerde yaşıyor

2017'de küresel turizmin yaklaşık

%30'una

ev sahipliği yaptı: Dünyanın en önde gelen turizm merkezidir.

Birincil (primer) enerjide dünya talebinin

%7'sini

küresel petrol rezervlerinin %5'ini oluşturur

Dünya nüfusunun

%7'si

(2018'de, 22 kıyıdaş ülkede, 512 milyon insan)

Akdeniz nüfusunun

1/3'ü

kıyı bölgelerinde yaşıyor

2017'de dünya GSYİH'sının **%10'una**

ancak kişi başına düşen gelir farkı 1 ila 5 arasında olan dünyanın en büyük Kuzey-Güney gelir dağılımına sahip

(satın alma gücü paritesi açısından, kişi başına düşen GSYİH cinsinden)

191

UNESCO Dünya Mirası Alanı

%17

Akdeniz, dünyanın en yoğun deniz taşımacılığı güzergahlarından biri olmaya devam ediyor ve dünya petrol tanker kapasitesinin %17'sine ev sahipliği yapıyor

Akdeniz ithalatı dünya ticaretinin

%11'ini

temsil ediyor

Dünya okyanus yüzeyinin

%1'inden

ve ormanların %2'sinden azına

sahip olmasına rağmen

%20-30 endemik türler dahil olmak üzere dünyadaki deniz biyoçeşitliliğinin

%4-18'ini oluşturuyor

(dünyadaki en yüksek endemizm oranı)

2014'te küresel CO^2 emisyonlarının

%5'ini üretti

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

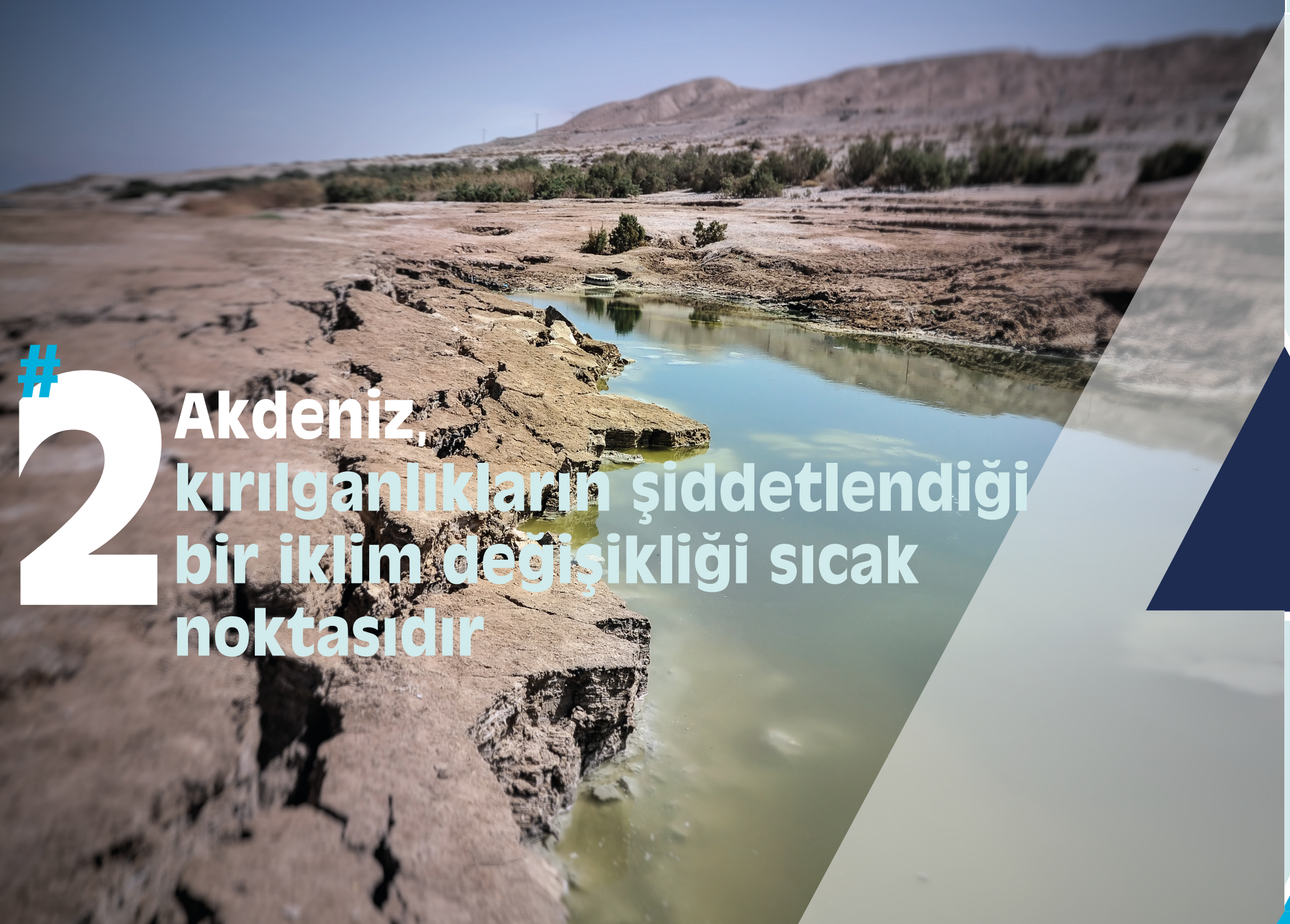

#2 Akdeniz, kırılganlıkların şiddetlendiği bir iklim değişikliği sıcak noktasıdır

Akdeniz kırılganlıkların şiddetlendiği bir iklim değişikliği sıcak noktasıdır

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Deniz suyu sıcaklığında halihazırda

0,4°C

artış var
(2100 yılına kadar 3,5°C'a yükselebilir)

Hava sıcaklığındaki artış

1,54°C

Küresel ortalamanın üzerinde
(2040 yılı tahmini : 1,5°C artan küresel sıcaklık seviyesine karşı 2,2°C artış)

Deniz seviyesindeki kültürel miras alanları, sel ve erozyon tehdidi altında

Sanayileşme öncesi dönemden bu yana okyanusun pH'ında

0.1'lik bir düşüş

2100'e kadar tahmini 0.4'lük bir düşüş

pH

Isınma küresel ortalamadan

20%

daha hızlı

2080'e kadar ilkbahar/yaz yağışlarında

%30 azalma

yaz mevsimi dışındaki şiddetli yağışlarında %10/20 artış

Daha uzun bir yangın mevsimi ile artan yangın riski, artan sıcak hava dalgaları ve kuraklık

Deniz seviyesi yükseliyor

Senaryo ve tahminlere bağlı olarak 2100 yılına kadar 0,43 ile 2,5m arasında yükselme. Mevcut deniz seviyesinin 5m altında yaşayan 20 milyon insan için artan risk.

Sonuçlar

- ⊕ sıcak hava dalgası
- ⊕ kıyı erozyonu
- ⊕ yangınlar
- ⊕ istilacı türler
- ⊕ denizin asitlenmesi
- ⊕ sel / taşkınlar / su baskınları
- ⊖ göçlerde oluşan değişimler ve belirli türlerin yok olma riski
- ⊖ kaliteli su ürünleri yetiştiriciliği
- ⊖ tarımsal üretim

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#3 Akdeniz kıyı bölgelerinde baskılar artıyor ve yoğunlaşıyor

Akdeniz kıyı bölgelerinde baskılar artıyor ve yoğunlaşıyor

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Yılda
184
milyon ton katı atık (kg/kişi/gün).
Düşük geri dönüşüm oranları

Nüfusun **%70**'i
şehirlerde
(çoğunlukla deniz kıyısında) ve %30'u kırsal alanlarda bulunuyor. Güneydeki kırsallık, kuzeydekinden daha belirgin

Aşırı avlanma:
Belirlenmiş balık stoklarının
%78'inde mevcuttur

Artan "kıyılaşma"
Akdeniz nüfusunun
1/3'ü
kıyı kesimlerinde yaşıyor

Dünyadaki en büyük ekoloji açığından biri
kaynak tüketimi yenilenme kapasitesini aşmakta ve bu açık nüfus artış ile birlikte büyüyor

su ürünleri üretiminde
yılda 2 milyon tonu aşan üretim var ve
20 yılda **4 kat** artış bekleniyor

Su havzaları
ile karadan denize, kirlilik taşınımı var. Bu ağır metal girdilerine %90'a kadar katkıda bulunabilir

Açık deniz petrol ve doğal gaz endüstrisi
Doğu Akdeniz'de yakın zamanda keşfedilen büyük gaz sahalarına yeni "gaz akını"

Kıyı şeridinin insan eli ile değişimi devam ediyor
bu durum Akdeniz ülkelerinin yarısında %25'in üzerinde

1'inci
sıradaki dünya turizm destinasyonu
360 milyon turist, büyük ölçüde yaz aylarında ve sahillerde yoğunlaşıyor. Yılda 26 milyon kruvaziyer yolcusu

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için :
www.planbleu.org/soed

#4 Çevresel tahribat, insan sağlığı için bir risk

Çevresel tahribat, insan sağlığı için bir risk

SoED 2020

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Hava Kirliliği

228.000 ölümle ana çevre sağlık yükü

Obezite

Akdeniz diyetinin kademeli olarak terk edilmesi: Tüm ülkelerde > %20 obezite (> %30'a kadar)

Nüfusun %30'u

su kıtlığı olan ülkelerde yaşıyor. 220 milyon kişi su kıtlığından muzdarip, 26 milyon kişi sağlıklı bir şekilde yönetilen içme suyu hizmetlerine erişemiyor, 160 milyon kişi güvenli sağlık önlemlerine erişemiyor.

İklim değişikliği

insan sağlığına yönelik riskleri artırdı:
sıcak hava dalgaları ve aşırı hava olayları (kuraklık, fırtınalar ve sel),vektör kaynaklı, su ve gıda kaynaklı hastalıkların artması için potansiyel

Sinerjik etkileri olan kimyasal ürünler

(pestisitler, gübreler, farmasötik ve kozmetik ürünler, alev geciktiriciler, plastikler için katkı maddeleri, fitoöstrojenler vb.) çevrede giderek daha fazla bulunmaktadır. Bunların insan sağlığı üzerindeki etkileri büyük ölçüde bilinmemektedir

İyi haber

yüzme suyunun kalitesinde iyileşme: %90 "iyi" hatta "mükemmel" nitelikli

Atık

Yönetilen ve yönetilmeyen atık yığınlarına maruz kalmak insan sağlığını etkileyebilir: kanserler, doğum kusurları, düşükler ve erken doğumlar, davranış bozuklukları...

Doğal tehlikeler

Çevrenin kalitesini ve insan sağlığını etkileyebilecek doğal tehlikeler (tsunamilere neden olabilecek volkanik ve sismik olaylar) ve insan temelli acil durumlar ve krizler (çatışmalar, savaşlar, iç karışıklıklar, kimyasal veya radyolojik olaylar) ile ilgili riskler

Akdeniz ülkelerinde yılda

500 000

ölüm yönetilebilir çevresel faktörlere atfedilebilir

= ölümlerin %15'i. Güney ve Doğu Akdeniz ülkelerinde ve Balkanlar'da AB ülkelerine göre 2 ila 3 kat daha yüksek oran.

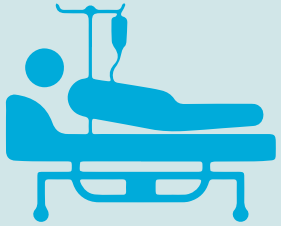

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için: www.planbleu.org/soed

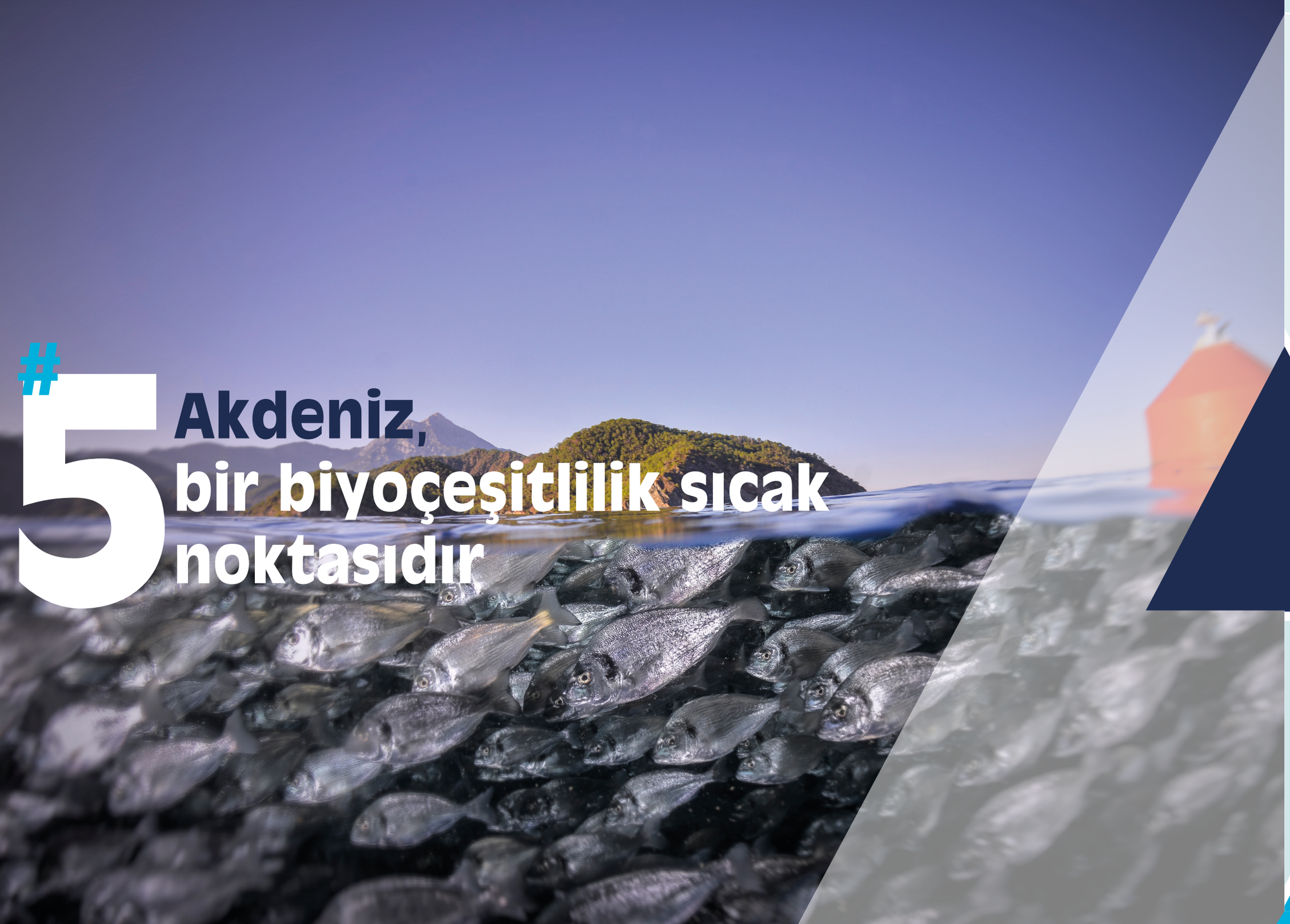

#5 Akdeniz, bir biyoçeşitlilik sıcak noktasıdır

Akdeniz
bir biyoçeşitlilik sıcak noktasıdır

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Zengin biyoçeşitlilik tehdit altında
Akdeniz, okyanus hacminin sadece %0,3'üne sahip olmasına rağmen dünyada bilinen deniz türlerinin

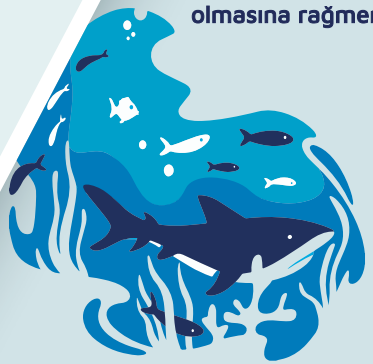

18%'ine

ve 17.000 deniz türüne ev sahipliği yapıyor.

(%20-30 endemik deniz türü ile dünyadaki en yüksek endemizm oranı)

Önemli bir simge olan Posidonia oceanica (Deniz çayırı), 50 yıllık bir süre içinde %30'luk bir düşüş yaşadı ve neslinin 2100 yılına kadar işlevsel olarak tükenmesi muhtemel (eylemsizlik senaryosu)

30%

Nesli tehlikede olan en az

78 deniz ve **168** kıyı türü

-41%

Deniz yırtıcılarında (memeliler dahil) %41 azalma

Akdeniz'de %10'u istilacı olan

1000

yerli olmayan deniz türü

-48%

1970'den beri sulak alan habitatlarının %48'i yok oldu

Deniz alanının yalnızca

9%'u

resmi olarak korunmaktadır.
Bu alanların yalnızca %10'unda yönetim planları uygulanmaktadır.

Belirlenen balık stoklarının

78%'i

aşırı kullanıma maruz kalmıştır

Biyoçeşitlilik kaybı

ekosistemler tarafından sağlanan hizmetlerin de kaybı anlamına gelir: erozyona karşı koruma, su arıtma, sel ve kuraklığın azaltılması, gıda arzı, tozlaşma, karbon depolama, kültürel ve eğlence hizmetleri,...

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#6 Güney ve Kuzeyi tezat bir Akdeniz

Güneyi ve Kuzeyi
Tezat bir Akdeniz

SoED 2020

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

Akdeniz-AB = Akdeniz'in toplam GSYİH'sinin

60%'ı

(Güneyde ortalama kişi başına düşen GSYİH : Avrupa ülkelerinden **3 kat** daha düşük)

İşsizlik

%4 (Malta) ile %30 (Filistin) arasında değişmektedir. Birçok ülkede 2 kat, hatta 3 kat daha fazla genç işsizliği mevcuttur.

Göçmen Kavşağı

3 dünya rekoru

Türkiye en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke, Lübnan en yüksek mülteci oranına sahip ülke, Suriye Arap Cumhuriyeti en fazla mültecinin geldiği ülkedir

Sağlıklı bir şekilde yönetilen su hizmetlerine erişimin %50'den az olduğu

5 ülkeden 4'ü güneydedir.

Nüfusun

%70'i şehirlerde

%30'u kırsal alanlarda yaşıyor

Kadınlar

ücretsiz ev işlerine erkeklere göre kuzeyde yaklaşık 2 kat güneyde ve Arnavutluk'ta ise 5 kat ile 9 kat daha fazla zaman harcıyor.

314

milyon nüfus güneyde

198

milyon nüfus kuzeyde

Doğurganlık oranı:

Kuzey'de 2,1 ikame oranının altında (yaşlanan nüfus ve nüfustaki azalma) ve güneyde (Lübnan hariç) bu orandan yüksek. **Güney genç ve artan nüfusa sahip** (Kuzeyden 14 yaş daha genç).

Gıda güvenliğinde

kuzey güneyden daha iyi konumdadır. Fransa ve Hırvatistan dışındaki tüm ülkeler tahıl ithalatına bağımlıdır. Fransa ve İspanya dışındaki tüm ülkeler tarımsal ticarette açık vermektedir..

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#7 Akdeniz çeşitli kirlilik biçimlerine maruz kalıyor

Akdeniz çeşitli kirlilik biçimlerine maruz kalıyor

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

CO_2

emisyonlarının azaltılmasına yönelik genel hedeflere yetersiz katkı
(yaklaşık 2 Gt CO_2 üretiliyor = dünya emisyonunun %5'i)

Akdeniz ülkelerinin 2/3'si partikül madde ve ozondan kaynaklanan hava kirliliğinde DSÖ tarafından önerilen küresel eşiği aşıyor

Hava Kirliliği

Akdeniz'in bazı bölgelerinde

100 µg/m³'ün üzerinde

Dünya ortalaması (39,6 µg PM 2,5 m³)
AB ortalaması (14,2 µg PM 2,5 m³)

#SustainableMED

Toprak, Su ve Deniz Kirliliği

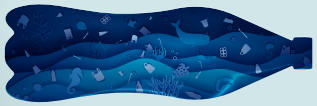

Akdeniz dünyanın en çok etkilenen bölgelerinden biridir. Deniz tabanındaki deniz çöpünün %50'si plastiktir.
Akdeniz'in yüzeyindeki mikroplastiklerin konsantrasyonu maksimum eşiği aşıyor ve km² başına 64 milyondan fazla yüzen partiküle ulaşıyor.

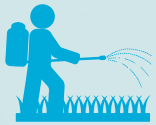

Akdeniz ülkelerinin yarısından fazlasında dünya ortalamasının üzerinde gübre ve pestisit kullanımı mevcuttur

Akdeniz'deki kıyı su kaynaklarının **%49**'u iyi çevresel statüye ulaşamıyor

Yılda 184 milyon ton katı atık üretiliyor
düşük geri dönüşüm oranları ile 370kg/kişi/yıl

Yeterince anlaşılmamış yaşam döngüleri ve etkileri olan, potansiyel olarak toksik ve konvansiyonel atıksu arıtma tesisleri ile bertaraf edilemeyen "ortaya çıkan kirletici maddelerin" varlığı (ilaç, kozmetik, alev geciktiriciler, plastik katkı maddeleri vb.)

Denizdeki gürültü kirliliği, deniz memelileri gibi bazı türler için bir tehlikedir.

Arıtılmış ve arıtılmamış atıksuyun sürekli deşarjı ile birlikte ağır metallerden, metallerin üretimi ve işlenmesinden, enerji üretiminden, kağıt hamuru ve kağıt üretiminden, kimya endüstrisinden, yoğun tarım ve su ürünleri yetiştiriciliğinden kaynaklanan kirlilik

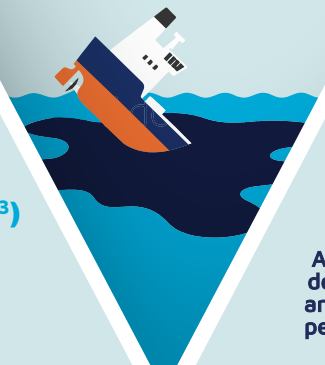

Olumlu yanı

Akdeniz = dünyanın en işlek deniz hatları arasında; ancak artan trafiğe rağmen denizde petrol sızıntısı kazalarında bir düşüş kaydediliyor

Plan Bleu

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#8 Eylem : Sürdürülebilir Kalkınma için köklü değişiklikler

Eylem : Sürdürülebilir kalkınma için köklü değişiklikler

SoED 2020

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

1. **Uygulama** — Üzerinde anlaşmaya varılan ortak hedefleri ve taahhütleri uygulamak
2. **Kurumsal kapasite** — Çevre kurumlarının ve meselelerinin siyasi profilini yükseltmek
3. **Yerel eylem** — Ulusal ve uluslararası taahhütleri bölgesel bağlama uyarlanmış yerel eylemlere dönüştürmek
4. **Sürdürülebilir bir geleceğe geçiş** — Politika karışımını geliştirmek ve çeşitlendirmek
5. **Ağ oluşturma ve birlikte inşa** — Kalıcı işbirlikçi çerçeveler geliştirmek
6. **Öngörü** — Kıyı ve deniz alanlarının dönüşümünü öngörmek
7. **Faydalı bilgi** — Mevcut bilgiyi kullanıma sunmak
8. **İzleme** — Ortak izleme çerçevelerini uygulamak, sürdürmek ve genişletmek
9. **Şeffaflık** — Çevresel bozulmanın ve sosyoekonomik eşitsizliklerin risklerini belgelemek ve bildirmek
10. **Yaparak öğrenme** — Uyarlanabilir politikalar için deneyim paylaşımından ve bilirkişi incelemesi mekanizmalarından öğrenmek

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#9 SoED'in hikayesi

SoED'in hikayesi

SoED 2020
Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu

1

İnsan faaliyetleri ve davranışları, dünyada ve Akdeniz'de çevresel değişimin ana itici gücüdür. Bu faaliyetler ekosistemler üzerinde artan baskılar uygulamakta ve çevre ve geçim kaynaklarının bozulmasına yol açmaktadır. Akdeniz sosyo-ekolojik sisteminin halihazırda var olan kırılganlıklarının daha da kötüleşmesi öngörülmektedir.

2

- Esas olarak politika tepkilerinin ve eylemlerinin geliştirilmesinden oluşan sürdürülebilirliğe yönelik ilerleme sağlanmıştır
- Düzeltme çabaları müdahalenin olmadığı senaryolara kıyasla olumlu sonuçlara yol açmıştır
- Ancak kalkınma ihtiyaçları ile birlikte, bu cabalar Akdeniz'i korumak için yeterli olmamaktadır

3

Akdeniz çevresi korunabilinir

- hem kalkınmayı teşvik edip
- hem de güney-doğu-kuzey farklılıklarını dikkate alarak

Dönüştürücü değişim için acil ve kollektif çabalar ile

- Ekonomik ve sosyal sistemlerin (yasal olanlar dahil) temel ve sistemik olarak yeniden düzenlenmesi
- Paradigmalarda ve değerlerde köklü değişiklikler dahil
- Bölgedeki SKH'lerine ulaşmak elzemdir

4

NASIL ?

- Korumak ve onarmak için eylemleri daha da geliştirerek
- Yasal düzenlemeleri uygulayarak
- Dönüşümlere yatırım yaparak
- İzleyerek ve bilgiyi kullanarak
- Birlikte çalışarak

Plan Bleu

#SustainableMED

Akdeniz'de Çevre ve Kalkınma Durumu hakkındaki raporun tamamını ve bilgi kaynaklarını incelemek için : www.planbleu.org/soed

#10 Akdeniz'in geleceğini birlikte inşa etmek

Plan Bleu

Akdeniz'in geleceğini birlikte inşa etmek

PLAN BLEU : BÖLGESEL FAALİYET MERKEZİ

Plan Bleu, Akdeniz'de, çevre ve kalkınma gözlemevi görevi görmektedir. Akdeniz'deki diğer 6 bölgesel merkez ile birlikte Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) Akdeniz Eylem Planı (MAP) kapsamında çalışan bir bölgesel faaliyet merkezidir. Fransa'nın Marsilya'da ev sahipliği yaptığı 1977'de kurulan Plan Bleu, Barselona Sözleşmesi'nin bölgesel faaliyet merkezidir. Ortam ve destek sağlanan, bilim adamları da dahil olmak üzere analistler ve ekonomistler ile birlikte yaklaşık on uzman Plan Bleu ekibini oluşturmaktadır.

1976'da, Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler ve Avrupa topluluğu, denizi ve kıyı bölgelerini korumak için Barselona Sözleşmesini kabul etti. Böylece, halihazırda Akdeniz'de sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek için çevreyi ve kalkınmayı birlikte anlama ihtiyacı, imzacı ülkeler tarafından tam olarak tesis edilmiş oldu.

DEĞERLERİMİZ

- Bilgi, uzmanlık ve becerilerin paylaşılması.
- Farklılıklara saygı.
- Ülkeler, kurumlar ve insanlar arası dayanışma.

MİSYONUMUZ

- Karar vericileri bilgilendirmek için çevreyi gözlemlemek ve kalkınmayı izlemek
- Sürdürülebilir kalkıma için geleceğe yönelik senaryoları tasarlamak
- Sürdürülebilir Kalkıma için Akdeniz Stratejisi uygulamasını izlemek
- İklim değişikliğini bir öncelik olarak benimsemek
- Yeşil ve mavi ekonomiye geçişi desteklemek
- Akdeniz kaynaklarının uygun yönetimi için sosyo-ekonomik anlayışı sağlamak
- Akdeniz'deki çevresel ve sürdürülebilir kalkınma konularında karar vericileri ve paydaşları bilgilendirmek

www.planbleu.org

2 Boulevard Euroméditerranée,
Quai d'Arenc, 13002 Marseille - France
www.planbleu.org
planbleu@planbleu.org